

Protocol Fysiek beperkend handelen en vrijheidsbeperkende maatregelen

Naam school: De Huifkar

Datum vaststelling:

Datum vaststelling MR:

Inleiding

In het Schoolveiligheidsplan van Attendiz besteden we in paragraaf 5.1 aandacht aan het feit dat ondanks het geheel aan preventieve maatregelen, het soms noodzakelijk kan zijn om te handelen in geval van bijv. agressie op scholen. We verwijzen naar verschillende protocollen, waaronder het protocol fysiek ingrijpen. Dit protocol dient als vervangend protocol daarvan. We baseren ons bij dit op onze school toegesneden protocol op de Richtlijn Fysiek beperkend handelen en / of vrijheidsbeperkende maatregelen binnen het onderwijs, zoals dat door School & Veiligheid, het Nederlands Jeugdinstituut en het Landelijk Expertise Centrum Speciaal Onderwijs in juni 2017 is vastgesteld.

In de praktijk doen zich situaties voor waarin fysiek beperkend handelen noodzakelijk is, omdat er een onveilige situatie ontstaat voor de leerling zelf, medeleerlingen, personeelsleden en / of bezoekers.

Het is in die situaties noodzakelijk om te handelen. Daarvoor moet de school de voorwaarden, regels en afspraken vastleggen in een protocol. Het is belangrijk te realiseren dat er vooraf geen kant en klaar advies op plan kan worden opgesteld over hoe te handelen in alle situaties. Iedere situatie is anders, ieder kind is anders en iedere keer maakt een professional op basis van opgedane kennis en ervaring een professionele afweging hoe te handelen in deze specifieke situaties.

De volgende uitgangspunten zijn leidraad:

- Vrijheidsbeperking (en onvrijwillige zorg)

Het uitgangspunt is om geen of zo weinig als mogelijk vrijheidsbeperking (of onvrijwillige zorg) toe te passen. Subsidiariteit, proportionaliteit en effectiviteit van de genomen maatregelen moeten in acht worden genomen. Subsidiariteit betekent dat de gekozen maatregel noodzakelijk en het minst ingrijpend is. Proportionaliteit houdt in dat de maatregel niet zwaarder is dan strikt noodzakelijk en past bij de ernst van de situatie. Effectiviteit betreft de verwachting dat de gekozen maatregel effectief is.

- Evalueren van vrijheidsbeperking (en onvrijwillige zorg)

De genomen maatregelen moeten worden geëvalueerd na afloop of gedurende de maatregel indien deze langdurig van aard is. Aan de hand van de evaluatie wordt bepaald of de maatregel moet worden bijgesteld. Per evaluatiemoment wordt bepaald wie er bij aanwezig moeten zijn.

In de hierna volgende tien paragrafen verantwoorden we ons als school over de wijze waarop wij invulling geven aan fysiek beperkend handelen en / of vrijheidsbeperkende maatregelen.

1. Communicatie met onze interne samenwerkingspartner

Het protocol fysiek beperkend handelen wordt met onze interne partners besproken. Bij aanvang van werkzaamheden op De Huifkar wordt het protocol besproken door het zorgteam. De eindverantwoordelijkheid hiervoor ligt bij de directeur. De stagiaires worden ingelicht door de stage coördinator.

2. Definitie van gedrag en maatregel

In dit protocol gaat het om (onacceptabel) grensoverschrijdend gedrag vanaf het moment dat de verantwoordelijkheid aan de school is overgedragen tot het moment dat de verantwoordelijkheid weer door anderen wordt overgenomen.

We spreken van (onacceptabel) grensoverschrijdend gedrag wanneer de leerling een bedreiging vormt voor zichzelf of een ander en/of het gevoel van veiligheid voor zichzelf of de omgeving verstoort.

Het protocol richt zich hierbij op fysiek geweld: het toebrengen van schade aan zichzelf, anderen of materialen/omgeving

Op De Huifkar werken wij met de ABC-methodiek. Deze methodiek is ontwikkelend binnen de kinder- en jeugdpsychiatrie en geeft een brede basis om als leerkracht c.q.

onderwijsassistent aan te kunnen sluiten bij de leerling en zijn systeem. Het is gericht op erkenning van spanning of boosheid, verantwoordelijkheid bij de juiste persoon leggen en het vraagt om een pro-actieve aanpak.

Binnen de ABC-methodiek wordt gekeken naar concreet waarneembaar gedrag van leerlingen. Vanuit deze basis kunnen we omgaan met moeilijk verstaanbaar gedrag door het bieden van erkenning, samenwerking als uitgangspunt te blijven nemen en te zoeken naar een win-win situatie.

Desondanks kunnen conflictsituaties ontstaan die leiden tot onveilige situatie. Onveilige situaties zijn die situaties waarbij agressie en geweld aan de orde is of die door het laten bestaan van de situatie vrijwel zeker zal leiden tot agressie en geweld.

Er kan niet altijd voorkomen worden, uit een oogpunt van veiligheid, dat fysiek ingrijpen noodzakelijk is.

Fysiek ingrijpen is nooit een middel op zich. Er zijn altijd stappen aan voorafgegaan en er zullen altijd acties volgen om soortgelijke situaties in de toekomst te voorkomen.

Met fysiek ingrijpen wordt bedoeld; het vastpakken en –vasthouden van een leerling en wanneer nodig het weggeleiden van een leerling uit de situatie met behulp van vasthouden.

Hierbij kunnen specifieke grepen toegepast worden.

Uitgangspunten bij fysiek ingrijpen:

1. Fysiek ingrijpen is een uiterst middel. Alle andere pedagogische hulpmiddelen hebben onvoldoende geholpen en er is een onveilige situatie of deze dreigt te ontstaan. Er zijn altijd stappen aan voorafgegaan en er zullen altijd acties op volgen om soortgelijke situaties in de toekomst te voorkomen. Hoewel fysiek ingrijpen een machtsmiddel is blijft de ingreep er op gericht om de veilige situatie te herstellen.

2. De afhandeling van het conflict is erg belangrijk. De leerling zelf, maar ook de leerlingen die bij het conflict betrokken raken, moeten weten dat fysiek ingrijpen nooit “normaal” is.

3. De groepsleiding moet vanuit een professionele houding kunnen handelen. Fysiek ingrijpen kan alleen als de groepsleiding emotioneel niet te zeer bij het conflict betrokken is

of dreigt te raken. Als hij/zij dit niet kan, dan zal een ander personeelslid ingeschakeld worden. Dit moet tijdig gebeuren, het kan fysiek ingrijpen voorkomen.

4. Daar waar fysiek ingrijpen noodzakelijk is, wordt een tweede personeelslid gevraagd om bij te springen.

Dit heeft meerdere redenen:

* een tweede personeelslid kan de-escalerend werken.

* de personeelsleden kunnen van elkaar zien of de emotionele betrokkenheid niet te groot wordt.

* met twee personeelsleden is de kans op een worstelpartij waarbij leerling en/of personeelslid elkaar letsel aanbrengen minder groot.

5. Fysiek ingrijpen gebeurt proportioneel en stopt zodra de onveilige situatie is opgeheven. Tijdens en na een fysieke ingreep blijft herstellen van contact belangrijk. Personeelsleden zullen duidelijk aangeven wat er verwacht wordt van de leerling en wanneer de fysieke ingreep niet meer nodig is. Het is belangrijk om te blijven praten met de leerling. Het is belangrijk om contact met de leerling te blijven houden en belangrijk als hulpmiddel om zelf rustig te blijven.

Als richtlijn voor fysiek ingrijpen wordt onderstaand schema gehanteerd:

	Leerling wel aanspreekbaar	Leerling niet aanspreekbaar
Leerling werkt wel mee	Geen fysiek ingrijpen nodig	Geen fysiek ingrijpen nodig; Kans op fysiek ingrijpen wel aanwezig
Leerling werkt niet mee	Door communicatie en proportioneel fysiek ingrijpen tot meewerken bewegen Gebruik grepen en ondersteun verbaal. Grijp met minimaal 2 personen in. Spreek af wie leider is. Naar rustige ruimte brengen, blijf bij leerling. Bespreek na met leerling.	Extreme escalatie: Proportioneel fysiek ingrijpen. Contact blijven zoeken. Zorg dat omgeving veilig is, zowel medeleerlingen als collega's als jijzelf. Haal hulp waar nodig. Bel aanwezig directie. Directie zet stappen.
nazorg	Probleem opgelost: 1 Meld voorval in incidentenregistratie 2 Licht iemand van CVB kort in. 3 Neem telefonisch contact op met ouders of groepsleiding om voorval te melden.	Probleem opgelost: 1 Meld in incidentenregistratie 2 Denk aan nasleep escalaties voor personeel en leerlingen. Bespreek wat er is gebeurd. (zie protocol nazorg) 3 Meld aan ouders of groepsleiding 4 Gesprek organiseren met betrokkenen. Eventueel verwijdering/ schorsing van school (zie protocol)

Aanpak:

* het personeelslid beoordeelt of er sprake is van een onveilige situatie.

* het personeelslid beoordeelt of fysiek ingrijpen nodig is.

* het personeelslid handelt volgens de uitgangspunten.

Afhandeling:

* de leerling wordt tot rust gebracht.

* in samenspraak met de directeur of degene die hem vervangt zal er oog zijn voor en zullen er acties worden ondernomen richting:

o de leerling zelf

o betrokken anderen.

o getuigen.

o leerkrachten die betrokken waren bij het conflict.

o de ouders/verzorgers.

Gebruikte grepen: binnen de agressieregulatietraining aangeleerde technieken van vasthouden, klemmen en weggeleiden.

3. Communicatie met ouders (en leerlingen)

Tijdens de intake van nieuwe leerlingen worden de ouders/verzorgers door de directie geïnformeerd over de geldende afspraken rondom het waarborgen van de veiligheid van de leerling en/of diens omgeving. Daarnaast krijgende ouders/verzorgers uitleg over de wijze waarop zij in geval van betrokkenheid van hun kind worden geïnformeerd. Hierbij verwijst de directeur naar het schoolveiligheidsplan

Indien er sprake is geweest van fysiek en/of vrijheidsbeperkend handelen wordt er door de groepsleerkracht en in het bijzijn van een bij het incident aanwezige collega, telefonisch contact opgenomen met de ouders/verzorgers. Waar mogelijk wordt er direct, maar in ieder geval dezelfde dag, contact opgenomen. Aan de ouders wordt gemeld dat het telefoongesprek door twee collega's wordt gevoerd

Tevens wordt er telefonisch contact opgenomen door de groepsleerkracht als de veiligheid van een leerling in het geding is geweest.

4. Proportionaliteit en subsidiariteit

De personeelsleden op de Huifkar zijn bekend met de wijze waarop zij fysiek- en of vrijheidsbeperkend mogen handelen. Dit betekent dat zij tot in detail bekend zijn met de afspraken in het veiligheidsplan en dit protocol en getraind zijn en blijven met betrekking tot fysiek handelen. Zij kunnen hun handelen achteraf verantwoorden.

Indien een fysiek- en of vrijheidsbeperkende handeling wordt uitgevoerd, dan gelden hierbij de volgende uitgangspunten:

a. De handeling is noodzakelijk en het minst ingrijpend

b. De handeling is niet zwaarder dan strikt noodzakelijk en past bij de ernst van de situatie

- c. Het is de verwachting dat de gekozen handeling effectief is
- d. De professional maakt aan de leerling (naar vermogen) duidelijk wat de reden is voor het fysiek- en of vrijheidsbeperkend handelen en maakt duidelijk wat de duur ervan is
- e. De professional legt, indien nodig, uit aan andere leerlingen waarom de handeling is uitgevoerd.

5. Taakverdeling

Het bevoegd gezag van de school is verantwoordelijk, ook voor het handelen van het personeel dat zij toelaat in de klas.

Personeel dat werkzaam is in de klas is bevoegd om fysiek beperkend te handelen, zolang hierover met ouders overeenstemming is bereikt en zij de vastgelegde afspraken hebben ondertekend. De leerkracht is verantwoordelijk voor het handelen in de groep, het bevoegd gezag (de directeur) is hoofdvantwoordelijk voor het geheel.

Wanneer een leerling niet meer in staat is om terug te keren in de klas wordt er in afstemming met ouders naar een oplossing gezocht door de directeur.

Een schorsing wordt pas opgelegd wanneer de veiligheid van de leerling zelf, medeleerlingen en/of personeel ernstig in gevaar is.

6. Melding en verantwoording

Er vindt altijd een melding en verantwoording plaats. Dit gebeurt in het leerlingvolgsysteem, in het bijzonder SWIS incidentenregistratie. Het zorgteam krijgt hiervan standaard een melding.

Meldingen uit SWIS worden tijdens het schoolzorgteamoverleg besproken en teruggekoppeld aan de groepsleerkracht en zo nodig aan het team.

7. Evaluatie

Als een professional in de praktijk fysiek- en of vrijheidsbeperkend heeft gehandeld, moet deze praktijksituatie altijd met betrokkenen worden geëvalueerd. Doordat een professional verantwoording aflegt over de uitgevoerde handeling of maatregel, feedback krijgt op het handelen en hierover in gesprek gaat, leren alle betrokken van de situatie.

Als er sprake is geweest van fysiek ingrijpen of vrijheidsbeperkend handelen wordt de situatie altijd met de leerling nabesproken. Dit gebeurt door de groepsleiding en de andere betrokken professionals.

Zo is er ook telefonisch contact met de ouders van de leerling. Indien nodig worden de ouders op school uitgenodigd.

Er vindt altijd een melding, verantwoording en evaluatie plaats. Dit gebeurt o.a. in het leerlingvolgsysteem, in het bijzonder IRIS incidentenregistratie. Het zorgteam krijgt hiervan standaard een melding.

Meldingen uit IRIS worden tijdens het schoolzorgteamoverleg besproken en teruggekoppeld aan de groepsleerkracht en zo nodig aan het team.

Op de laatste studiedag van het schooljaar staat de evaluatie van het afgelopen schooljaar centraal en onderdeel is dan ook de nabespreking van de incidentenregistratie, dit vindt plaats in bijzijn van het gehele team.

8. Nazorg

Een incident dat leidt tot fysiek optreden kan ingrijpend zijn voor alle betrokkenen. Het is van belang voldoende aandacht te hebben voor ondersteuning van betrokkenen.

Hoe nazorg wordt geboden staat beschreven in het protocol opvang personeel/leerlingen bij ernstige incidenten gevonden. De praktijk is dat het personeelslid wordt opgevangen door een lid van het zorgteam. Indien incidenten frequent plaatsvinden kan er gekozen worden voor een opvangteam en een veiligheidscoördinator.

9. Klachten

Ook als er duidelijke afspraken zijn gemaakt over communicatie met ouders en leerling, proportionaliteit en subsidiariteit, taakverdeling, verantwoording en nazorg, is het mogelijk dat er een klacht wordt ingediend. Hierbij treedt de klachtenregeling van Attendiz in werking.

10. Professionalisering

Om veilig fysiek in te grijpen, is het noodzakelijk dat professionals deskundig zijn. Een goed veiligheidsbeleid voorziet in het op maat toespitsen van trainingen hierin. De Attendiz Academie voorziet in facultatieve trainingen voor individuele medewerkers, passend in het Attendiz Veiligheidsbeleid.

Het team van de Huifkar heeft de ABC-training gevolgd en houdt dit bij middels nascholing. Daarnaast is er enkele keren per jaar agressietraining. Hierin worden de technieken herhaald en geoefend en is er ruimte voor (het bespreken van) praktijksituaties.